

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΟΥ
ΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΤΕΤΑΡΤΗ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2018 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΟ

[Ξένες λέξεις και γλωσσικός πλούτος]

Οι κοινωνικές συνθήκες, άρα κι οι απαιτήσεις της επικοινωνίας, αλλάζουν συνεχώς και οι γλώσσες προσαρμόζονται στις νέες επικοινωνιακές ανάγκες. Η κοινωνική εξέλιξη και η ανάγκη της επικοινωνίας οδηγούν στη δημιουργία νέων λέξεων. Τα ξένα δάνεια είναι ένας από τους τρόπους με τους οποίους όλες οι γλώσσες δημιουργούν νέες λέξεις. Στην ιστορία των γλωσσών δεν υπάρχει καμία «καθαρή» γλώσσα χωρίς ξένες επιδράσεις και, όπως γράφει ο Εμίλ Μπενβενίστ, το λεξιλόγιο όλων των γλωσσών, «τόσο των αρχαίων όσο και των σύγχρονων γλωσσών, είναι γεμάτο δάνεια που αλληλοδιασταυρώνονται προς όλες τις κατευθύνσεις». Η αρχαία ελληνική γλώσσα είναι γεμάτη ξένες λέξεις, γράφει στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ο Μανόλης Τριανταφυλλίδης.

Στην παλιά και πολύ σημαντική μελέτη του για το θέμα, ο Τριανταφυλλίδης αποδεικνύει ότι οι ξένες λέξεις είναι πολύ σπουδαίος πλούτος της γλώσσας, γιατί αναπληρώνουν πολύ συγκεκριμένες γλωσσικές ανάγκες, προσθέτουν νοηματικές αποχρώσεις και συνώνυμα, νέες έννοιες, φτιάχνουν παράγωγα και σύνθετα, ποικιλότητες μεταφορές, ιδιωτισμούς κ.τ.λ. Ξένες δεν είναι οι λέξεις ξένης ετυμολογίας, γράφει ο Τριανταφυλλίδης, γιατί τότε ξένες είναι οι λέξεις *βιβλίο, βουνό, σαπούνι, λουλούδι, παπούτσι, κάρβουνο* κ.τ.λ. Ξένες, λοιπόν, δεν κάνει τις λέξεις η ετυμολογία τους. Έχει από καιρό ξεχαστεί, γράφει ο Εμμανουήλ Κριαράς, ότι είναι ξένες οι λέξεις *σπίτι, πόρτα, βίδα, παπούτσι*. Ξένες είναι μόνο οι λέξεις εκείνες που δεν είναι σαφείς για τους ομιλητές, που είναι «αδιαφανείς» ως προς το νόημά τους. Οι λέξεις με ξένη ετυμολογία, που χρησιμοποιούνται συνεχώς στην καθημερινή ομιλία και είναι σαφέστατες ως προς το νόημά τους για τους ομιλητές, αποτελούν, επομένως, μέρος του λεξιλογικού θησαυρού της ελληνικής γλώσσας, είναι λέξεις ελληνικές. Η γλώσσα φαίνεται να έχει τεράστια αφομοιωτική ικανότητα που δεν την εμποδίζει η μορφή των ξένων λέξεων. Ο ομιλητής και η καθημερινή γλώσσα προσαρμόζουν και φτιάχνουν παράγωγα: *ο στυλός, του στυλού, το μπετό, τα μπετά, μπετονιέρα, ο σινεμάς, οι σινεμάδες, μαρσάρω, τριπλάρω*.

Κατά καιρούς αναπαράγεται η αντίληψη ότι οι ξένες λέξεις μπορούν να αλλοιώσουν την ενότητα μιας γλώσσας και να οδηγήσουν στην εξαφάνισή της. Οι γλωσσολόγοι, ωστόσο, θεωρούν ότι κάθε πρόβλεψη για οποιαδήποτε γλώσσα έχει πολύ σχετική αξία. Οι γλώσσες δεν είναι θνητές, δεν συμπεριφέρονται όπως οι βιολογικοί οργανισμοί, ώστε να φυτρώνουν, να ανθίζουν και ύστερα να μαραίνονται. Δεν υπήρξε ποτέ στην ιστορία το φαινόμενο να απωλεσθεί μια γλώσσα από τα δάνεια του λεξιλογίου που αποτελούν μέρος της φυσικής της αλλαγής. Άλλωστε, θεωρητικά ούτε υπάρχει ούτε μπορεί να υπάρξει γλωσσική διαδικασία μεταλλαγής¹ που να οδηγεί στην απώλεια μιας γλώσσας.

Άννα Φραγκουδάκη, *Γλώσσα και ιδεολογία*, Αθήνα, εκδόσεις Οδυσσέας, 1987, σελ. 76-83. Διασκευασμένο απόσπασμα.

¹ μεταλλαγή: αλλαγή.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-90 λέξεις).

Μονάδες 25

- B1.** Με βάση τις σχετικές αναφορές του κειμένου, να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο λόγου τη λέξη **Σωστό**, αν το περιεχόμενό της είναι σωστό, ή τη λέξη **Λάθος**, αν είναι λανθασμένο:

- α. Οι γλώσσες πεθαίνουν, όταν χάνουν την «καθαρότητά» τους.
- β. Ο Μανόλης Τριανταφυλλίδης υποστηρίζει ότι τις λέξεις δεν τις κάνει ξένες η ετυμολογία τους.
- γ. Η γλώσσα έχει την ικανότητα να ενσωματώνει νέες λέξεις.
- δ. Η αρχαία ελληνική είναι «καθαρή» γλώσσα.
- ε. Η γλώσσα αλλάζει σύμφωνα με τις επικοινωνιακές ανάγκες που διαμορφώνονται σε κάθε κοινωνία.

Μονάδες 10

- B2.** α) Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου «Στην παλιά [...] *τριπλάρω*.», να εντοπίσετε έναν τρόπο πειθούς που χρησιμοποιεί η συγγραφέας (μονάδες 3) και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με μία αναφορά στο κείμενο (μονάδες 2).

Μονάδες 5

- β) Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου «Κατά καιρούς [...] γλώσσας» να αποδώσετε τη νοηματική σχέση που εκφράζουν οι ακόλουθες διαρθρωτικές λέξεις:

ωστόσο,

όπως,

ώστε,

άλλωστε.

Μονάδες 4

- B3.** Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες περιόδους λόγου, αντικαθιστώντας την υπογραμμισμένη λέξη με ένα συνώνυμό της:

- i. Στην ιστορία των γλωσσών δεν υπάρχει καμία «καθαρή» γλώσσα χωρίς ξένες επιδράσεις.
- ii. Οι ξένες λέξεις είναι πολύ σπουδαίος πλούτος της γλώσσας γιατί αναπληρώνουν πολύ συγκεκριμένες γλωσσικές ανάγκες, προσθέτουν νοηματικές αποχρώσεις και συνώνυμα, νέες έννοιες, φτιάχνουν παράγωγα και σύνθετα, ποικιλότερες μεταφορές, ιδιωματισμούς κ.τ.λ.
- iii. Η κοινωνική εξέλιξη και η ανάγκη της επικοινωνίας οδηγούν στη δημιουργία νέων λέξεων.

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

- iv. Δεν υπήρξε ποτέ στην ιστορία το φαινόμενο να απωλεσθεί μια γλώσσα από τα δάνεια του λεξιλογίου που αποτελούν μέρος της φυσικής της αλλαγής.
- v. Ξένες είναι μόνο οι λέξεις εκείνες που δεν είναι σαφείς για τους ομιλητές.

Μονάδες 10

- B4.** α) Στο ακόλουθο απόσπασμα, στην πρώτη παράγραφο του κειμένου: «**τόσο των αρχαίων όσο και των σύγχρονων γλωσσών, είναι γεμάτο δάνεια που αλληλοδιασταυρώνονται προς όλες τις κατευθύνσεις**», να εξηγήσετε γιατί η συγγραφέας επιλέγει να χρησιμοποιήσει εισαγωγικά.

Μονάδες 2

- β) Να βρείτε στο κείμενο που σας δόθηκε τέσσερις (4) φράσεις στις οποίες η γλώσσα χρησιμοποιείται μεταφορικά.

Μονάδες 4

- Γ1.** Στο σχολείο σας οργανώνεται μια εκδήλωση στο πλαίσιο προγράμματος ανταλλαγής μαθητών από διαφορετικές χώρες. Με αφετηρία τα βιώματά σας, να γράψετε μια ομιλία 400-500 λέξεων με θέμα τις δυνατότητες που παρέχει η γνώση των ξένων γλωσσών τόσο για την προσωπική σας ανάπτυξη όσο και για την ένταξή σας σε ένα διεθνοποιημένο περιβάλλον.

Μονάδες 40**ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)**

1. Στο **εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο **εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην **αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00.

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΑΠΟ 3 ΣΕΛΙΔΕΣ